
BOUWSTEEN: GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN

Introductie

De aanpak van gezondheidsachterstanden vergt meer dan alleen de inzet op gezondheid. Er is vaak sprake van achterliggende problematiek zoals bestaansonzekerheid, armoede en kansengelijkheid, een ongezonde leefomgeving en zwakke gezondheidsvaardigheden. De aanpak van gezondheidsachterstanden loopt daardoor als een rode draad door de GALA-thema's.

Om impact te maken bij mensen in kwetsbare sociaal-economische posities is het belangrijk om in beleidsontwikkeling te differentiëren en zo rekening te houden met kansengelijkheid op het bereiken van een goede gezondheid voor iedereen: verschil maken om verschil te verminderen.

Beoogde resultaat in het GALA is dat elke gemeente een lokale aanpak heeft voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden, waarbij ook wordt gekeken naar de interactie met andere beleidsterreinen. Uitgangspunt is een brede, domein overstijgende aanpak, bijvoorbeeld langs de volgende sporen:

- goed toegankelijk (preventie- en zorg)aanbod in de wijk;
- stimuleren van gezond gedrag en gezondheidsvaardigheden;
- zorgen voor een gezonde leefomgeving en sociale omgeving;
- stimuleren dat mensen actief mee kunnen doen aan de maatschappij.

Gemeenten bieden gelijke gezondheidskansen en passen differentiatie toe bij interventies, toegespitst op (wijken met) mensen met gezondheidsachterstanden.

Cijfers

Over gezondheidsvaardigheden:

- ruim 1 op de 4 Nederlanders beschikt over beperkte gezondheidsvaardigheden (29 %)
- 18 % is laaggeletterd
- Meestal is er ook sprake van beperkt 'doen' vermogen (dus minder participatievaardigheid)

Voor de Brabantse cijfers verwijzen we naar het cijfermatig beeld van GGD Hart voor Brabant, aansluitend op GALA (is separate bouwsteen). Bekijk de cijfers op de [Brabantscan](#).

Wat werkt: Bruikbare (erkende) interventie en/of tools

Het is belangrijk om het verkleinen van gezondheidsverschillen als rode draad door alle GALA thema's heen te laten lopen, omdat op dit moment het perspectief van mensen in kwetsbare sociaaleconomische posities onvoldoende wordt meegenomen.

Centrale vraag daarbij is: *Hebben we voldoende aandacht voor de impact van onze plannen op de gezondheid van mensen in kwetsbare posities en hoe kunnen we hier voldoende rekening mee gehouden?*

- Hebben we de mensen in een kwetsbare sociaaleconomische positie in beeld?
- Wat zijn de belangrijkste gezondheidsverschillen in deze wijk /dit dorp?
- Nemen we hun perspectieven en ervaringen voldoende mee in de plannen? -
Werken we inclusief genoeg? Wie doet mee? Wie praat mee? Wie niet?
- Hoe gaan we onze partners daarop sturen/contracteren?
- Hoe zorgen we voor toegang tot zorg en ondersteuning voor iedereen?
- Hoe monitoren we de impact van ons plan op gezondheidsverschillen?

Stel steeds de vraag: is onze strategie inclusief genoeg? Moeten we aanscherpen voor bepaalde groepen en wijken? Durf te differentiëren!

Pharos verwoordt in de publicatie [Gezondheidsverschillen-duurzaam-aanpakken](#) duurzaam aanpakken haar visie op het verkleinen van gezondheidsverschillen en presenteert 9 principes voor een effectieve aanpak:

- Zet in op een brede, domeinoverstijgende aanpak.
- Differentieer waar nodig.
- Benut kansen in verschillende levensfasen.
- Werk samen met de mensen om wie het gaat.
- Werk persoonsgericht.
- Versterk geloof in eigen kunnen en zelfredzaamheid.
- Stuur op al doende leren en experimenteren.
- Investeer in goede monitoring en evaluatie.
- Werk aan borging van kennis en effectieve aanpakken in praktijk, beleid, uitvoering en opleidingen.

De 9 principes worden hier [Gezondheidsverschillen duurzaam aanpakken - de 9 principes voor een succesvolle strategie](#) kort toegelicht. Deze principes bieden geen blauwdruk voor de aanpak, maar zijn bedoeld als kompas voor een ieder die in zijn of haar werk bij wil dragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen.

[Overzicht geselecteerde interventies \(loketgezondleven.nl\)](#)

Lokale en regionale samenwerking

Door de energiecrisis en de oplopende inflatie hebben meer inwoners van Brabant te maken met bestaansonzekerheid. Hierdoor zien we dat het taboe op bestaansonzekerheid meer doorbroken wordt. Bespreekbaar maken van geldzorgen wordt normaler. Wanneer iemand te maken heeft met bestaansonzekerheid doordat er te weinig geld voorhanden is, ontstaat er stress. En chronische stress is mede debet aan een slechte gezondheid. Dus wanneer er vanuit IZA en GALA gewerkt wordt aan preventie op gezondheid, kan nooit voorbij gegaan worden aan aandacht voor de bestaanszekerheid van de mensen waar de plannen voor geschreven worden.

Link met positieve gezondheid

Het samenwerken met cq aansluiten bij de inwoners om wie het gaat, is bij uitstek gebaseerd op positieve gezondheid.

Hoe worden gezondheidsverschillen verkleind

Uitgangspunt is een brede, domein overstijgende aanpak, bijvoorbeeld langs de volgende sporen:

- goed toegankelijk (preventie- en zorg)aanbod in de wijk;
- stimuleren van gezond gedrag en gezondheidsvaardigheden
- zorgen voor een gezonde leefomgeving en sociale omgeving
- stimuleren dat mensen actief mee kunnen doen aan de maatschappij.

Middelen

Maak naast de beschikbare SPUK middelen gebruik van het jeugdfonds om sportparticipatie van kinderen mogelijk te maken. Idem voor volwassenen.

Verder kunnen de volgende landelijke hulpfondsen en regelingen interessant zijn:

- [Sam& voor alle kinderen \(samenvoorallekinderen.nl\)](https://www.samenvoorallekinderen.nl) Deze vier regelingen, leergeld, jeugdfonds/sport & cultuur,jarige job en kinderplicht werken samen in Sam & voor allen kinderen.
- [Hulp nodig – Stichting Babyspullen](#)
- [Stichting Kinderfeest](#)
- [Jeugdeducatiefonds](#)
- [Kinderen van de Voedselbank een goed doel voor kinderen in Nederland](#)
- [Voedselbanken Nederland](#)
- [Het ANWB Kinderfietsenplan](#)
- [Kledingpakket](#)
- [DRESS FOR SUCCESS](#)
- [Stichting Kansarme Kinderen in Nederland](#)
- [STICHTING URGENTE NODEN NEDERLAND](#)

- [Stop armoede in Nederland - Armoedefonds](#)
- [Menstruatie-armoede - Armoedefonds](#)
- [Energiebox](#)
- [Stichting Bevordering Huisdierenwelzijn \(SBH\)](#)
- [Dierenvoedselpakket](#)
- [De Vakantiebank](#)
- [Heppie vakanties & weekenden](#)

Advies m.b.t. SPUK

Uit het budget voor Terugdringen gezondheidsachterstand (3) kan bekostigd worden:

- Een regisseur voor de integrale domeinoverstijgende wijkaanpak
- Een aanjager/waakhond voor inclusief beleid en aanbod vanuit de gemeente (zowel sociaal, ruimtelijk als economisch beleid)
- Training voor sleutelfiguren over samenwerken met de doelgroep en/of verbeteren toegankelijkheid organisaties en aanbod

NB veel uitvoering past bij andere thema's / budgetten. Denk hierbij onder andere aan de inzet vanuit de 'Brede Regeling Combinatiefuncties'(nu SPUK 2) voor bewegen.

Advies besteding middelen 2023

Pharos adviseert als volgt voor ontwikkeling van een pva GALA (naast aandacht bij alle andere thema's):

- Kies voor een [Procesgerichte-Aanpak](#).
- Maak keuze voor wijken of groepen inwoners.
- Formuleer met partners inclusief inwoners prioriteiten doelen en maatregelen.

Bron: webinar Pharos 6 april 2023

De gemeente kan voortbouwen op de huidige aanpak en samenwerkingsverbanden. Bij ontbreken daarvan kan een kwartiermaker enkele sessies beleggen om tot een voorstel te komen. Tekstsuggesties van Pharos helpen daar mogelijk bij: [Een-inclusief-SPUK-plan](#).

Meer informatie

- [Gezondheid en kwaliteit van zorg voor iedereen - Pharos](#)
- [SPUK-regeling versterkt lokale aanpak gezondheidsverschillen](#)
- [Wijzer in de Wijk](#)
- [Groeimatrix Armoede en Gezondheid](#)
- [Movisie](#)
- [Verbindende kracht in het sociaal domein](#)

Input voor lokaal plan van aanpak

Tekstsuggesties van Pharos, o.a.:

Binnen onze programma's gaan we (meer) differentiëren in ons aanbod zodat specifieke groepen en/of gebieden/wijken, waar inwoners met gezondheidsachterstanden te maken hebben, goed worden bereikt en actief betrokken.

We zetten zoveel mogelijk in op het wegnemen van belemmeringen in toegang tot zorg, ondersteuning en welzijn. Dit doen we aan de hand van toetsing van onze diensten en aanbod en dat van onze partners op toegang voor iedereen, op basis van vier criteria:

- Betaalbaarheid
- Begrijpelijkheid
- Beschikbaarheid
- Passendheid

Het perspectief van de doelgroep is leidend.

Tips: [Een-inclusief-SPUK-plan-tekstsuggesties-voor-gemeenten](#).